

NATAŠA BABIĆ □ Hrvatski muzej turizma, Opatija

sl.1. Naslovnica digitalnog kataloga Hrvatskog muzeja turizma

1 Naziv upotrijebljen u dopisu Alda Simpera, direktora Ville Angiolina d.o.o., Gradskom vijeću Grada Opatije. Dopis poslan 12. studenog 1998. (arhiva HMT-a).

2 Uredba o osnovanju Hrvatskog muzeja turizma, NN 94/2007, 13. rujna 2007.

3 Izjave povjesničara umjetnosti Berislava Valušeka i ravnatelja Muzeja grada Rijeke Ervina Dubrovića neposredno nakon otvorenja Muzeja u kojima obojica ističu nedostatak fundusa Hrvatskog muzeja turizma te nužnost intenzivnog prikupljanja građe.

Članak *Opatija je nukleus početaka turizma*, *Novi list*, 13. siječnja 2008.

4 Skromni fundus nije bio jedini problem. Ustanova je otvorena bez stalnog postava, a u sistematizaciji radnih mjesta za taj je nacionalni muzej bilo predviđeno samo pet djelatnika (ravnatelj, dva kustosa, dokumentarist, muzejski tehničar), bez ikakva administrativnog ili pomoćnog osoblja. Također, dvojno upravljanje iz Zagreba i Opatije (Ministarstvo kulture – Grad Opatija) i često nedovoljna komunikacija među osnivačima dodatno su otežali rad Muzeja.

5 Muzej je u početku upravljao dvama objektima – vilom Angiolinom (sjedište Muzeja) te Umjetničkim paviljonom *Juraj Šporer* (galerijski prostor). Od 2013. Hrvatski muzej turizma upravlja i tzv. Švicarskom kućom, objektom u neposrednoj blizini vile Angioline.

6 Stoga je osim zbirki u kojima se prikuplja muzejska građa vezana za turističku povijest Hrvatske osnovana i Zbirka opatijske društvene povijesti; ona okuplja građu koja nije izravno vezana za turistički razvoj Opatije, ali je važna u kontekstu lokalne povijesti Opatije i okolice.

7 URL: <http://www.hrmt.hr/akcija/>

Utemeljenjem Hrvatskog muzeja turizma u Opatiji oživljena je nekoliko desetljeća duga težnja o osnivanju *opatijskoga turističkog i povijesnog muzeja*¹. Ovisno o promišljanjima kulturnih djelatnika, ideja o osnivanju muzejske ustanove u Opatiji bila je koncipirana na različite načine, da bi konačno 2007. Republika Hrvatska i Grad Opatija² osnovali Hrvatski muzej turizma kao specijalizirani povijesni muzej nacionalne razine.

Jedan od problema s kojima se nova muzejska ustanova u svojim počecima susrela bio je skroman muzejski fundus, o čemu su neposredno nakon otvorenja Muzeja progovorili neki muzealci.³ Unatoč dugotrajnosti želje za osnivanjem muzeja u Opatiji, svih tih godina nisu prikupljeni predmeti koji bi mogli biti početni fundus. Kad su se konačno stvorile povoljne društveno-političke okolnosti (sama je koncepcija Ministarstva kulture u tom razdoblju podrazumijevala iniciranje novih muzeja, a Grad Opatija je također blagonaklono gledao na tu ideju), proces osnivanja bio je previše ubrzan, što je opteretilo ustanovu u godinama koje su uslijedile nakon otvorenja Muzeja.⁴

Osim održavanja redovitoga muzejsko-galerijskog programa⁵, najveći je izazov za djelatnike Muzeja bilo sustavno prikupljanje i obrada muzejske građe s cijeloga hrvatskog prostora. Pri tome je posebna pozornost ipak pridana građi s opatijskog područja, i to zbog dvaju razloga: Opatija je grad čiji je razvoj u potpunosti obilježen razvojem turizma i poznata je po iznimno razvijenoj turističkoj infrastrukturi te je stoga primjer drugim hrvatskim turističkim destinacijama, a istodobno je trebalo

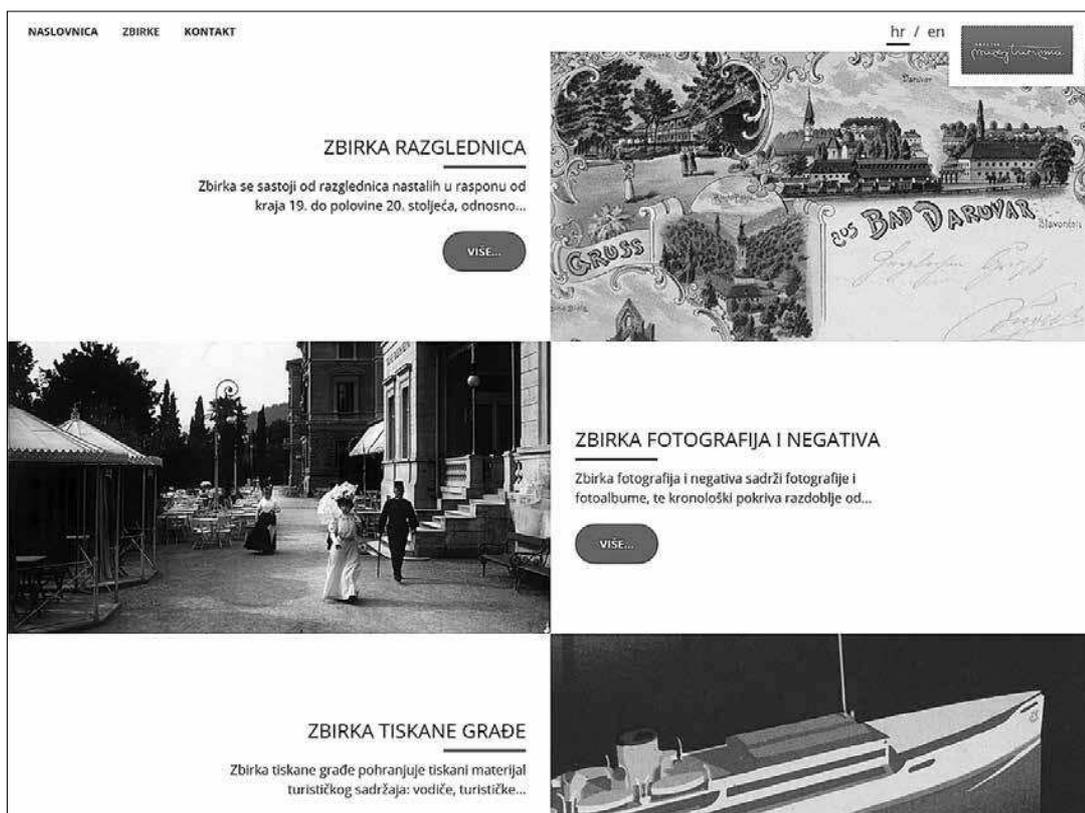
uzeti u obzir činjenicu da je Hrvatski muzej turizma jedini muzej na opatijskom području, odnosno da Opatija nema lokalnog muzeja.⁶

Akcije prikupljanja građe

Pronalazeći izvore za novu muzejsku građu, od samih je početaka uspostavljena suradnja s brojnim kolekcionarima odnosno skupljačima i antikvarijatima, od kojih je kontinuirano otkupljivana muzejska građa. Također, u skladu s novim težnjama muzejske zajednice, u kojoj se muzej shvaća kao institucija koja treba biti okrenuta građanima te poticati sudjelovanje javnosti i interaktivan pristup muzeju, pokrenute su i različite akcije radi daljnjeg širenja mreže suradnika, a cilj im je bilo uključivanje šire zajednice u skupljanje muzejskih predmeta. Javnost smo nastojali senzibilizirati za postojanje specijaliziranog muzeja koji se bavi turizmom, ne samo bilježeći događaje iz turističke prošlosti već shvaćajući turizam kao kompleksan i dinamičan fenomen koji obuhvaća promjene u lokalnim sustavima vrijednosti, prožimanje kultura, međusobne odnose domicilnog stanovništva i turista te prostorne transformacije turističkih središta.

Tako je 2012. pokrenuta akcija prikupljanja građe pod nazivom *Pospremanje uspomena s godišnjeg odmora*. Putem poziva u tiskanim medijima, na web stranici⁷ te na Facebook profilu Hrvatskog muzeja turizma⁸ nastojali smo potaknuti aktivno sudjelovanje građana u skupljanju predmeta. Osim toga, tijekom pripremnih poslova za pojedine izložbene projekte upućivali smo pozive javnosti za prikupljanje ne samo potencijalne muzejske građe, već i životnih priča i osobnih povijesti vezanih za pojedine teme prezentirane svakim od tih muzejskih projekata.⁹

Cilj tih akcija bilo je uključivanje građana u rad Muzeja, kako onih koji konzumiraju turističko iskustvo, tako i onih koji ga stvaraju. Pri tome je bilo osobito važno poticati aktivnu suradnju s različitim skupinama: profesionalcima u turizmu, lokalnim stanovništvom čiji je život promijenjen s razvojem turizma te svima onima koji se nađu u ulozi turista. Nastojali smo da svi oni prepoznaju Muzej kao mjesto na kojemu se čuvaju predmeti vezani za njihove priče, ali i kao mjesto putem kojega se te skupine mogu izraziti.

sl.2. Zbirke Hrvatskog muzeja turizma na Internetu

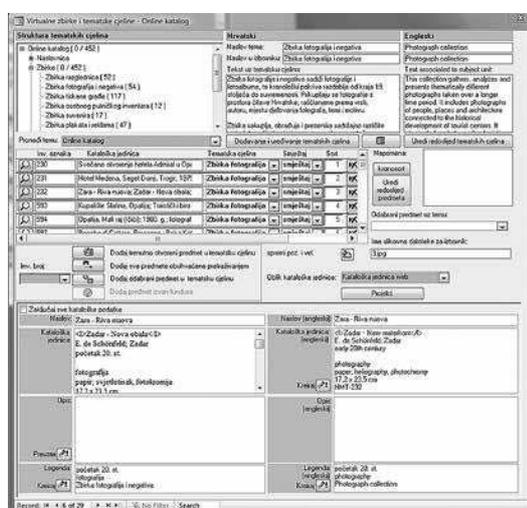
sl.3. Modul Virtualne zbirke i tematske cjeline, računalna baza M++

Stručna obrada muzejske građe

Intenzivno se radilo na stručnoj obradi i digitalizaciji muzejske građe, koja se od osnutka Muzeja inventarizira u muzejskom integriranom sustavu M++. Osim skeniranja i fotografiranja dvodimenzionalne građe te snimanja trodimenzionalne građe, unosi su detaljni opisi građe utemeljeni na metapodacima, posebno razrađenima za potrebe Muzeja. Upravo je razvoj tezaurusa omogućio jednostavno i brzo pretraživanje muzejskih zbirki.¹⁰

Danas Muzej posjeduje fondus od 6608 predmeta, a svi su upisani u računalnu bazu.¹¹ Osnovano je sedamnaest zbirki: Zbirka dokumenata i rukopisa, Zbirka fotografija i negativa, Zbirka hotelskog inventara i opreme, Zbirka memorabilija, Zbirka opatijske društvene povijesti, Zbirka osobnog putničkog inventara, Zbirka plakata i reklama, Zbirka razglednica, Zbirka suvenira, Zbirka tiskane građe, Zbirka turističke audio i video građe, Zbirka turističkih časopisa i novina, Zbirka turističkih karata i planova, Zbirka varia, Likovna zbirka te dvije zbirke donacija: Zbirka dr. Albina Edera i Zbirka obitelji Strozzii-Papandopulo.

S obzirom na to da Muzej nema stalni postav, logično se nametnula ideja o potrebi izrade online kataloga muzejskih zbirki. Naime, poznato je kako je internet dominantna tehnološka infrastruktura za razvoj različitih oblika umrežavanja, pa tako i na području predstavljanja kulturne baštine. Konačni poticaj za intenziviranje rada na digitalnom katalogu Muzeja dogodio se 2015., kada je Muzej dobio poziv portugalskog Instituta za turizam i hotelske studije (Escola Superior de Hotelaria e Turismo do Estoril) za sudjelovanje u međunarodnom projektu

MUVITUR, čiji je cilj bilo kreiranje globalnoga virtualnog muzeja turizma. Pretpostavka za sudjelovanje u tom projektu bilo je postojanje vlastitog online kataloga jer je projekt MUVITUR zamišljen kao platforma koja će omogućiti objedinjeno pretraživanje postojećih kataloga zainteresiranih partnera, odnosno koji će putem poveznica upućivati na pojedinačne digitalne kataloge partnera u projektu.

Digitalne zbirke Hrvatskog muzeja turizma na internetu (<http://zbirke.hrmt.hr>)

Projekt digitalizacije zbirki Muzeja i njihove prezentacije na internetu vodila je kustosica i voditeljica zbirki Nataša

8 URL: <https://www.facebook.com/hrvatski.turizma/>

9 Poziv na posudbu ili darivanje građe upućen je javnosti i tijekom rada za izložbu *Život na plaži – Kupanje i kupališna moda na Jadranu* (2014.). Rezultat je bio više nego zadovoljavajući – fondus je obogaćen predmetima vezanim za temu izložbe (kupaći kostimi, fotografije), a zabilježena su i sjećanja mnogih građana koji su se rado prisjetili kako je nekada izgledao *život na plaži*.

10 Babić, Nataša: *Razrada biserarhije tematskih odrednica – omogućavanje jednostavnog i brzog uvida u građu vanjskim korisnicima i osnova pretraživanja online zbirki Hrvatskog muzeja turizma*. Izlaganje na 2. skupu muzejskih dokumentarista Hrvatske, Zadar, 28. – 30. listopada 2015.

11 Zapisnik o reviziji muzejske građe Hrvatskog muzeja turizma iz 2017.

The screenshot shows the website interface for the 'Hotel inventory and equipment collection'. At the top, there are navigation links for 'HOME', 'COLLECTIONS', and 'CONTACT', along with language options 'hr / en' and a logo for 'MUSEU VIRTUAL DO TURISMO'. Below the navigation is a search bar with the placeholder text 'Search keyword(s)' and a 'SEARCH!' button. The main content area features a large image of a silver-plated hotel tureen with a landscape scene on its side. To the right of the image is the title 'Hotel inventory and equipment collection' and a descriptive paragraph: 'The hotel inventory and equipment collection contains items, crafted in the period from the end of the 19th until the middle of the 20th century, which were used in hotels of the Kvarner region, but also inland Croatia. The items in this collection are very useful in studying the history of tourism because they are a good indicator of the level of equipment and luxury of tourist buildings. The most interesting segment of the collection is the silver-plated hotel tableware – ice buckets, trays, cooking pots, etc.' Below the text, it states 'Collection custodian: Nataša Babić'.

sl.4. Dvojezični online katalog moguće je pretraživati i na engleskom jeziku

Babić, uz pomoć dr. sc. Gorana Zlodija iz tvrtke Link2 d.o.o. (programiranje i dizajn). Tim su projektom, čiji je cilj bilo predstavljanje hrvatske turističke baštine i promoviranje Muzeja i muzejskih zbirki, muzejski predmeti iz fundusa prezentirani na internetu. Na taj su način postali dostupni svim zainteresiranim korisnicima, od domaćih i stranih istraživača koji se bave temom turizma do privatnih osoba koje zanima ta tematika.

Uzevši u obzir vremenska i financijska ograničenja, u promišljanju rada na digitalnom katalogu odlučeno je da će na internetu biti prikazani predmeti iz dvanaest muzejskih zbirki. Predmeti su za objavu u online katalogu selektirani prema kriteriju reprezentativnosti, čime smo nastojali prikazati politiku skupljanja muzejskih predmeta Hrvatskog muzeja turizma. Uvjet je bila zadovoljavajuća razina stručne obrade te postojanje kvalitetnih digitalnih snimki muzejskih predmeta. U skladu s muzejskom politikom skupljanja, na internetu prikazani predmeti datiraju iz 19. i 20. st. (od pojave modernog turizma sredinom 19. do kraja 20. st.) i bili su upotrebljavani na području Republike Hrvatske ili su na drugi način bili povezani s tim prostorom.

Za realizaciju online kataloga Hrvatskog muzeja turizma koristili smo se modulom *Virtualne zbirke i tematske cjeline* unutar muzejskoga integriranog sustava M++. Za uvrštenje u online katalog predmeti su odabirani jednostavnim postupkom, pri čemu je unaprijed definiran izgled opće legende i kataloške jedinice koja će pratiti digitalnu snimku muzejskog predmeta.

Digitalni se katalog može pretraživati pregledom pojedine zbirke, a razrađeno je i pretraživanje putem alatne trake na koju korisnik upiše pojam (pojmove) ili frazu koju traži (na isti način na koji funkcionira najpopularnija internetska tražilica *Google*). Nakon dobivanja rezultata, pretraživanje je moguće dalje sužavati: korisniku se s lijeve strane nudi stupac s metapodacima (zbirka, vrsta predmeta, materijal, tehnika, autor) koje je moguće selektirati i kombinirati ovisno o potrebama korisnika. Svaka je digitalna snimka popraćena osnovnom legendom, a odabirom pojedinog predmeta otvara se stranica s potpunim prikazom digitalne snimke predmeta i s proširenom kataloškom jedinicom.

Katalogu je dodana i rubrika *Izdvojeni predmeti*, a čine je odabrani muzejski predmeti koje osim osnovnih podataka i opisa prati i zanimljiva kratka priča iz turističke prošlosti.

Web stranica <http://zbirke.hrmt.hr> atraktivnoga je i dopadljivog dizajna te je intuitivna za korištenje, a njezina dvojezičnost (katalog se može pretraživati na hrvatskome i engleskom jeziku) omogućuje da se njome služe i korisnici koji nisu hrvatski govornici. Upravo je to omogućilo da online katalog Hrvatskog muzeja turizma postane dio projekta MUVITUR.

Virtualni muzej turizma MUVITUR (<http://muvitur.eshte.pt/en/>)

MUVITUR (*Museu Virtual do Turismo*) međunarodni je projekt digitalizacije europske materijalne i nematerijalne

The screenshot shows a website interface for a museum collection. At the top, there are navigation links: 'NASLOVNICA', 'ZBIRKE', and 'KONTAKT'. A search bar contains the text 'Pretraži (ključna riječ)' with filters for 'hotel' and 'vrč'. A 'TRAŽI!' button is to the right. Below the search bar, a banner image shows a landscape. The main heading is 'ODABRANI PREDMETI IZ ZBIRKE'. On the left, a sidebar titled 'SUŽAVANJE PRETRAGE' has filters for 'VRSTA' (vrč (4)), 'ZBIRKA' (Zbirka hotelskog inventara i opreme (4)), 'MJESTO' (Bierndorf (4)), and 'MATERIJAL' (alpaka (4)). The main content area displays three teapots with their respective descriptions and dates.

VRSTA	ZBIRKA	MJESTO	MATERIJAL
☐ vrč (4)	☒ Zbirka hotelskog inventara i opreme (4)	☐ Bierndorf (4)	☐ alpaka (4)

VRČ	VRČ	VRČ
Vrč s oznakom <i>Quarnero Majestic Hotel, Abbazia (Opatija)</i>	Vrč s oznakom <i>Hotel Stefanie, Abbazia (Opatija)</i>	Vrčić s natpisom <i>Palace Hotel Abbazia (Opatija)</i>
kraj 19. - početak 20. st. vrč	1885. - 1918. g. vrč	1907. - 1918. g. vrč
Zbirka hotelskog inventara i opreme	Zbirka hotelskog inventara i opreme	Zbirka hotelskog inventara i opreme

sl.5. Pretraživanje putem ključnih riječi koje se upisuju u alatnu traku za pretraživanje te izbornik koji omogućava sužavanje rezultata pretrage

turističke baštine i njezine prezentacije na internetu. Temelji se na stvaranju virtualne zajednice pružatelja sadržaja (muzeja, knjižnica, sveučilišta, ali i hotela, putničkih tvrtki i drugih subjekata povezanih s turizmom), a cilj mu je olakšati prikupljanje i čuvanje širokog raspona predmeta, dokumenata, ali i iskustava vezanih za povijest turističke djelatnosti i turističkih destinacija. Rezultat je digitalna platforma koja nudi različite sadržaje: zajednički digitalni katalog uz pomoć kojega je moguće pretraživati građu vezanu za povijest turizma te pristupiti digitalnim reprodukcijama predmeta, ali i virtualnim izlozbama koje tematiziraju turizam te otvaraju perspektive za nastanak novih priča.

Internetska stranica virtualnog muzeja turizma (<http://muvitur.eshte.pt/en>) otvorena je 2. lipnja 2016. i dostupna je javnosti za brzo i jednostavno pretraživanje svjetskih zbirki koje skupljaju predmete vezane za turističku djelatnost, kako bi građa povezana s turizmom, dokolicom i primanjem gostiju bila vidljivija i lakše dostupna, da bi bila na raspolaganju pojedincima i institucijama za istraživanje i pregledavanje, ali i da bi promovirala partnere i destinacije.

Nositelj projekta je portugalska Escola Superior de Hotelaria e Turismo do Estoril, a pridruženi su partneri Biblioteca Celestino Domingues, Cascais, Biblioteca Nacional de Portugal, Cinemateca Portuguesa – Museu do Cinema, BLX Lisboa – Hemeroteca Municipal de Lisboa, Histour Istra, Mediteranum Piran, Touriseum (South Tyrol Museum of Tourism) te Hrvatski muzej turizma iz Opatije.

U idućem razdoblju autori planiraju dosegnuti globalnu mrežu organizacija koje će uključiti svoje digitalne zbirke u taj virtualni muzej, kao i skup organizacija koje će se u svojim znanstvenim istraživanjima koristiti tom bazom, ali i kreirati nove sadržaje. Cilj je MUVITUR-a u projekt uključiti i mrežu sveučilišta koja bi svojim znanjem i resursima pridonijela razvoju inovativnih sadržaja koristeći se bazom za e-učenje i zabavu. Upravo je zato projekt od početka pisan i na engleskom jeziku (uz portugalski). Uz druge projekte, putem MUVITUR-a razvijat će se rekonstrukcija 3D stvarnosti (turistički ambijenti), virtualni *storytelling* i *real-time* navigacija, što će potaknuti ideje virtualnog putovanja kroz prostor i vrijeme.

Hrvatski muzej turizma isporučio je MUVITUR-u oko 500 jedinica predmeta iz svog fondusa (digitalnih snimaka i dvojezičnih metapodataka), čime je digitalni katalog odabranih predmeta iz zbirki Hrvatskog muzeja turizma postao dio projekta koji na europskoj razini okuplja kulturnu baštinu o turizmu. Time je vrijedna građa Hrvatskog muzeja turizma pozicionirana i u europskom kontekstu, što je važan doprinos promociji Muzeja, ali i Hrvatske odnosno hrvatskog turizma.

Time nije završen rad na digitalnom katalogu Hrvatskog muzeja turizma već je samo kompletirana prva faza njegova razvoja. Daljnji će koraci biti prikaz onih zbirki Muzeja koje trenutačno nisu prezentirane na internetu, i to dodavanjem novih predmeta, dopunom i uređivanjem postojećeg sadržaja (ovisno o daljnjim istraživanjima i stručnoj obradi građe), ali i razvojem i implementacijom novih funkcionalnosti kao što su interaktivna karta s

destinacijama (uz funkcionalne poveznice prema gradi) ili s mogućnošću da se predmeti iz online kataloga razmjenjuju na društvenim mrežama.

LITERATURA

1. Aurindo, Maria José. MUVITUR® (virtual museum of tourism): a new approach to tourism history. *Journal of Tourism History*, Vol 8, 2016.
2. Kos, Mirjana. 2007. *Hrvatski muzej turizma u Opatiji*. Opatija: Hrvatski muzej turizma.
3. Kos, Mirjana. Hrvatski muzej turizma – od ideje do realizacije. *Informatica Museologica*, 39 (1-4), 2008, Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar.
4. Šojat-Bikić, Maja. Modeliranje digitalnih zbirki i digitalnih proizvoda: sadržajno-korisnički aspekt komuniciranja kulturne baštine u digitalnom obliku. *Muzeologija* 50 (2013), Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar.
5. Šola, Tomislav. 2001. *Poslanje muzeja ili što će nam muzeji?* U: 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.

WEB poveznice

URL: <http://zbirke.hrmt.hr>

URL: <http://muvitur.eshte.pt/en/>

Primljeno: 23. veljače 2017.

THE CROATIAN MUSEUM OF TOURISM – 10 YEARS OF WORK ON THE MUSEUM COLLECTIONS

The idea of founding a museum of tourism in Opatija, which was around for decades, was at last put into practice when the Croatian Museum of Tourism was established. Although this institution started work with the burden of many problems, ongoing purchases and various endeavours aimed at the assembly of material during the first decade of work have resulted in well-organised museum collections, most of which are already inscribed in the Register of Cultural Goods of the Republic of Croatia. In 2016 the first online catalogue of the Museum was given final shape (<http://zbirke.hrmt.hr>), the museum objects from the holdings thus being presented on the Internet.

When the digital catalogue had been produced, it was possible to take part in the MUVITUR (Museum Virtual do Turismo). The Virtual Museum of Tourism Internet site (<http://muvitur.eshte.pt/en/project>) came online on June 2, 2016. It is generally accessible for a rapid and simple search for selected objects of international museum collections from the domain of tourism. The objective is for material related to tourism, leisure and the reception of visitors to be more visible and easily available, to be at the disposal of individuals and institutions for research and browsing, as well as to promote the partners and destinations. With this project, the digital catalogue of selected objects from the collections of the Croatian Museum of Tourism became part of a project that at the European level brings together cultural heritages of tourism.